

VESZPRÉMI ATTILA

Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt...

PEDAGÓGIAI JELENETEK

MUZSIKÁS GYERMEKTÁNCCHÁZ

2014 őszén, egy kedd délutánon¹ 2–6 éves gyerekek és szüleik népi játékot játszanak, táncot járnak és énekelnek a TEMI Fővárosi Művelődési Házában², a Muzsikás Gyermektánccház keretében. A tánccház-vezetők Littner Anita és Bejczy Bálint, az élő zenét a világon mindenütt ismert és elismert Muzsikás Együttes tagjai adják, az előtérben pedig Gerencsér Valéria játszóház-vezető tart kézműves foglalkozást a családoknak. Sokan eljöttek. Talán már a szülei és nagyszülei is jártak itt. Hiszen negyvenegy éve már, hogy az azóta Liszt Ferenc-díjas, Kossuth-díjas, nemzetközi világzenei WOMEX-díjas és más elismerésekkel is rendelkező Muzsikás együttes tánccházat szervez az FMH-ban – s annak is több évtizede, hogy a mulatságot gyermekek, kisgyermekek számára is meghirdetik.³

A 41 ÉVRŐL

Az autentikus népzene, néptáncnak mintegy 150 éve megindult megértése, felkutatása, visszatanolása és értő módon örökítő pedagógiája – „olyan magyar kulturális teljesítmény, amire nincs példa se a mi

a Sebő-Halmos duó és a Muzsikás együttes tudatos népzenei tevékenysége, valamint a példájukon máshol is felbuzgó művészi és pedagógiai munka emelte ki a népzene, népi kultúrát az autentikus, a „csúnya érdekesség” kategóriájából

történelmünkben, se másokéban” – mondja meggyőződéssel Sebő Ferenc a Duna TV 2009-ben készült *Muzsikás történet* című dokumentumfilmjének első részében. Fontos azonban tudnunk, hogy a szélesebb tömegek és általában a városi közízlés

számára csak az első tánccház 1972-es budapesti megrendezése, a Sebő-Halmos duó és a Muzsikás együttes tudatos népzenei tevékenysége, valamint a példájukon máshol is felbuzgó művészi és pedagógiai munka emelte ki az autentikus népzene, népi kultúrát a „csúnya érdekesség” kategóriájából. Ahogy a magyar népzenevel

¹ Szeptember 23-án. A tudósításban látható fényképfelvételeket a szerző készítette a helyszínen, de nem ugyanazon alkalommal, mint amiről az írása szól, hanem néhány héttel később.

² TEMI – Területi Művelődési Intézmények Egyesülete

³ A kézirat első olvasója jelezte, hogy az elbeszélésben ne maradjon említetlenül Bakonyi Ernő táncművész, a tánccházmozgalom meghatározó személyisége, mindenki Savanyúja, aki húsz éven át vezette a Muzsikás Gyermektánccházat, és 2012-ben, a Veres Péter Gimnáziumban táncitanítás közben vesztette életét.

foglalkozó együttesek visszatánították Magyarországnak azt, ami az övé, úgy a táncházmozgalom civil lelkesedéssel és friss tudással elősegített éltetése végül – pont negyven évvel később – a legmagasabb nemzetközi elismerést hozta: 2012-ben az UNESCO a „táncház-módszert” fölvette a szellemi kulturális örökség megőrzését célzó legjobb gyakorlatok (Best Practices) hivatalos listájára, így a magyar táncház a világorökség részévé lett.

A ma működő Muzsikás Gyermek-táncház semmilyen értelemben nem cáfol rá múltjára – miközben teljes mértékben *jelen van*. A 0–10 éves gyermekeknek hirdetett foglalkozás feljűk és a felnőttek felé is megnyíló tér, öröm-lehetőség, miközben több száz éves kulturális mintákkal dolgozik egyszerűen és tudatosan, minden anakronizmus vagy elkülönülés nélkül.

EGY TÁNCHÁZI DÉLUTÁN JELENETEI

A délután a kézműves foglalkozással kezdődik az emeleti nagyterem előterében. Többnyire 2–5 éves gyerekek érkeznek,

szülővel vagy nagyszülővel. Nem gond az évek száma sem így, sem úgy, mert a közös alkotás mindig lehetséges. A drámapedagógusként is ismert Gerencsér Valéria vágja, hajtja az alapanyagokat, kötözi a csuhévirágot, s az összetolt asztalokhoz letelepedő gyerekeknek és szüleiknek máris mutatja, hogyan kell ezt csinálni. Aztán hagyja őket dolgozni, játszani. Felnőttekhez és háromévesekhez egy nyelven szól – az alkotás és az instrualás természetes médiuma itt láthatóan a szülő. Közvetlenül azonban senki sem kér erre, sőt, amikor egy fiatal anyuka kissé türelmetlenül megjegyzi, hogy „ehhez túl kicsik a gyerekek”, a vezető, szabadkozásában szinte elharapja „a szülővel együtt kéne” kezdetű monda-

tot, és inkább egyebet válaszol. A foglalkozás a táncház végéig tart majd – aki elfárad, kijöhet ide. Készülnek az alkotások. Közben a gyerekek egy része inkább a fizikai teret élvezi. Ők csúsznak-másznak, sikongatnak, kiáltoznak. Senki nem „teszi helyre” őket, mert úgy tűnik, mindenki érzi, hogy már a helyükön vannak. Vali néni időnként keresztülinstruálja a zsbongást, kellemesen morajlik a levegő.

Nem sokkal később, bent a táncteremben már jókora csuhévirágokkal szaladgálnak a gyerekek. Egy 3 év körüli kisfiú kintartóan, széles mosollyal, szirénázva bujkál a megemelt széksorok közt, nővére a nyomában tempózik – a fordulóban pedig a térdemen löki magát tovább. Oldott a hangulat. Körülbelül 30-40 gyerek és ugyanennyi szülő lehet itt. Lepakolnak, eszegetnek, beszélgetnek a tánctéren vagy bújócskáznak az emelvény mögött. Egyszer csak óriási sikitőverseny. Fülelek, de egyetlen csitító szó sem hangzik el, és ez megnyugtató.

Lassan fél hat. Megérkezik Littner Anita, és egy darabig mosolyogva üldögél. Bejczy Bálint, a másik vezető is itt van már. A Muzsikás primása, Sipos Mihály is feltűnik hátul, hegedűtokját bontogatja és a körülötte állókkal beszélget. A táncház-vezetők felemelt karral integetni kezdenek,

senki nem teszi helyre őket, mert úgy tűnik, mindenki érzi, hogy tulajdonképpen már a helyükön vannak

és az emberek lassan köréjük gyűlnek. Littner Anita kört alakít a jelenlévőkből, üdvözlí „az újakat”, majd rögvést egyszerű, dobbantós-járkálós énekes játékba kezd. Éneke barátságos, puha – és épp csak annyira hangos, hogy vezethessen. Nem tanít – egyszerűen beengedi a gyerekeket abba, amit csinál. Új és új dalokat indít, együtt énekel a gyerekekkel, szülőkkel és nem „gyakoroltat”. Egyre több és egyre diffe-

renciáltabb a mozgás, de instrukció alig kíséri. Ez tényleg közös tevékenység. A tanárnő egy idő után csendesítő hatású mondókákba, mozgásokba fog. *Megszírozom, megvajazom, mégis-mégis*

neked adom... A páros játék után a társaság a földre ül. Ez az igazi pihenés: benne maradni az élményfolyamban, de a test hadd nyugodjon kicsit. Az új mondókához már csak a kéz mozog: mutogat, tapsol.

A mondóka nyomán egyszer csak rákezd a zenekar. *Házasodik a tücsök...* A társaság újra talpon. Először mindenki magában illeget, aztán összefogódnak, végül közös kígyózás, vonatozás kezdődik. Ebben a blokkban Bejczy Bálint a vezető. A gyerekek átveszik mozdulatait, tapsait, néha rikoltásait is. Egyre több lépés, gesztus jelenik meg a táncban anélkül, hogy ez elbizonytalanítaná a gyerekeket. Persze Bejczy Bálint elsősorban a szülőket instruálja. A tempóváltásokat most a zene sugallja. A zenekar egy-egy blokkja végén a táncos közönség lelkesen tapsol. Aztán megint a pihenés jól tervezett szakasza jön: megszűnik a táncforgatag, és a körben álló-rugózó gyerekek és felnőttek jól ismert dalokat énekelnek gyors egymásutánban. *Megy a vonat Kanizsára, Egy boszorka van, Szélről lejeljete, A tokaji szőlőhegyen...* A nézőtéri székeken ülők is figyelnek, van gyerek és felnőtt is, aki magának énekel –

együtt a többiekkel. *Érik a szőlő...* Majd a társaság ismét a földön ül. Mondókatánu-lás következik Littner Anitával. *Erre gyere rózsám, nincsen sár...* A visszacsatolás maga az együttismétlés. Sipos Mihály kíséretével énekelni is megtanuljuk.

Ismét nagymozgások következnek: mindjárt kezdetét veszi egy népi gyermek-játék. A gyerekek azért előbb Littner Anitát ölelgetik. Bejczy Bálint időnként megforgat egy-egy rácsimpaszkodót. A népi játék: a golyó és a békák. A szabályokat természetesen a maguk módján tartják be a kicsik, de ez miért volna baj? Itt sem az. Amikor pár kör lement, és a játék a gyerekek számára már ismerős lehet, nem ismétlik tovább, hanem hirtelen tekeredni kezd a kigyó. Littner Anita énekelve kivezeti a tömeget az előtérbe, majd vissza. Ezzel a fogással automatikusan elrendeződik a tömeg. És újra ének, ének. Aztán megáll a forgatag, következik az utolsó közös dal. *Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt...* Mindenki áll és énekel, spontán taps kezdődik.

Most, aki még bírja, Sipos Mihállyal daltanulásba foghat. Anyukák, apukák, gyerekek körülülnek a Muzsikás prímását, és ő hegedükísérettel, szelíd hangon rákezd. *A malomnak nincsen köve...* A zenekar is bekapcsolódik. Négy versszakon megyünk végig, Sipos Mihály kedves, sokunk által jól ismert énekhangja és rövid, szeretet-alapú magyarázatai fáradtának és frisseknek is jólesnek. Aztán új dal. *Virágzik a cseresznyefa...* Gyerekek járkálnak, forognak, kergetőznek a csuhévirágukkal. Amikor a zenekar egyszer csak frissebb tempóra vált, egy ismerős táncos felpat-tan, és járni kezdi a gyerekek körében. Mosolyban, átéléssel ropja, a gyerekek vele billegnek. Aztán táncos gesztussal leinti

a muzsikát. Nagy tapsot kap mindenki. Sipos Mihály mosolyogva búcsúzik a tár-saságtól.

ÉLMÉNY ÉS MAGYARÁZAT

A fenti leírással talán sikerült éreztetni an-nak a széles, ölelő térnek az élményét, amit a Muzsikás Gyermektáncház másfél-két órája test és lélek felé kinyit. Az általában vett hagyományörző és -örökítő foglalko-zások ugyanis, attól, hogy azok, amik – korántsem feltétlenül jók. Ez azonban ténylegesen az. Érezzük a bőrünkön. A mulatságban minden jelenlévő lehetősé-get kap egy tevékeny örömet kínáló éne-kes-táncos közösségi játékra – és egy kis

egyéni szabadság meg-élésére is.

Kis szabadság persze nincs – csak teljes szabadság van. A dal- és táncitanítás itt ennek jegyében, *elvárásmentesen* fo-lyik – a szülők felé is.

Sipos Mihály kedves, sokunk által jól ismert énekhangja és rövid, szeretet-alapú magyarázatai fáradtának és frisseknek is jólesnek

Sem a cselekvésekben-élményekben való részvétel, sem a gyerekek szülői ösztönzése nem kötelező, egy kicsit sem – csak *lehet-séges*. A táncot vezető felnőttek tanítása játék- és örömelvű. Általuk a „csináld úgy, ahogy én” elvárása helyett a „csináld

velem” hívását érezhetik meg a gyerekek. Aki tehát akar, énekel és táncol – aki pedig mást akar, mást tesz. Például kimegy a kézműves-asztalhoz, az emelvény széksorai közt kutyagol vagy figyelve üldögél. Az úgynevezett fegyelmezésnek nyoma sincs. Ellenben mindig van miben részt venni, van mire figyelni, és van min elmélázni. Beállni a körbe és kiállni a körből, középre penderülni és visszahúzódni, figyelni, tanulni vagy álmélni – mind szabad. Ez az a közeg, amelyet gyerekek és felnőtt egyaránt a legjobban szeret maga körül, még ha sokszor nem is vallja be magának.

A táncházmozgalom indítói – és egyáltalán a valós népi kultúra önjáró felfedezői – nem koreográfiaként, hanem nyelvként kívánták megismerni és taníthatóvá tenni a magyar néptáncot. Ez az

nem koreográfiaként, hanem nyelvként kívánták megismerni és taníthatóvá tenni a magyar néptáncot

eredeti attitűd teljes egészében áthatja a mai Muzsikás Táncházat is. Ezért a kevés instrukció, ezért a szabadság. A kisgyermek itt úgy tanulnak táncolni, ahogyan beszélni. A mostban, a jelenlétben. A vezetők és a zenekar tudatosan építkezve mozgósítanak nagy mennyiségű, olyan dal- és táncanyagot,

aminek hangulata, egésze vagy akár töredékei is alkalmasak arra, hogy jóleső emlékként, mintaként, tudásként beépüljenek a kisgyermek testébe-lelkébe. Ezt a jelenlévő, élő nyelvet a gyerekek folyamatosan észlelik, figyelik és használják – természetesen úgy, ahogyan éppen jólesik nekik.

A Muzsikás Gyermektánc ház természetes légköre megnyitja a gyermeki lelkesedés és átélés kapuit még az egészen kicsikben is, az átélés pedig egyben az intenzív tanulás természetes közege is.

A bátorító, beavatkozásmentes hozzáállás kevés nevelő környezetben jellemző igazán, de a Muzsikás Táncházban az. Itt megtörténhet, hogy a *Tekeredik a kígyó* körkörös széthúzódasákor egy két év körüli gyermek a hátán fekszik középen, örömben visít, és ebbe senkinek nincs oka és indíttatása beleszólni. A gyereket láthatóan megigézte a tér és a hatalmas belmagasság, amit ebből a pozícióból szemlélhet a legszabadabban. A tánc folyik tovább, senki sem „helyezi biztonságba” őt, mert senki sem érzi, hogy útban vagy veszélyben van. Megfordul, ide-oda csúszik hason, a körben álló felnőttek és nagyobb gyerekek felé hajolnak, szemeznek vele tánc közben, ő pedig nevet és kisvártatva újra a hátára fekszik. Nemsokára már öten-hatan utánozzák is őt, szól a *Hej, Dunáról fúj a szél*, húzza a zenekar, ütemes a taps, a fekvő gyerekek a lábukkal kalimpálnak rá.

HEJ, JANCSIKA

Bizonyos gyerekek ide is, mint mindenhozá, magukkal hozzák megnevezhetetlen szorongásaikat. Itt vannak most is. Ahogy egyes szülők is. Ők önhibájukon kívül úgy tudják, hogy *könnyűnek lenni nehéz*. Ezt pedig a gyerekek is megtanulja – bár az érzés forrását nem ismeri föl. Ám ez a közeg őket is befogadja: a gyereket, aki azt hiszi, hogy a forgatag miatt szorong; és a szülőt, aki magáról azt hiszi, hogy szorongó gyereke miatt. Itt ugyanis senki sem vár teljesítményt. Senki sem nevel se gyereket, se szülőt. Itt ők, ha akarják, kivárhatják a pillanatot, vagy csak tanulhatnak nem-feladni. Ha a pillanat eljön, óvatosan belebeleúszhatnak abba, ami történik. Táncolhatnak egymással egy percet. Aztán negyed óra múlva megint egyet. Felfedezhetik, hogy talán nincs is akkora baj.

